

בכד אותו זמן, בעוד המגעים היו בעיצומם, סיפרה לציבור הישראלי שכל מאמצי הערבים מרוכזים במזימה שטנית להשמדת ישראל. כעבור שלוש שנים הצלחתי לגלות חלק מן המגעים האלה, תוך כדי שיחות עם אישים ערביים, הודיים, צרפתיים ואחרים. כאשר פירסמתי את הדברים תחת הכותרת „עבד אל-נאצר הזמין את שרת“, בגיליון העולם הזה מיום 11.2.59 (מס' 1115) גיליתי, בין השאר, שבהיותו ראש-משלה, קיים שרת מגעים עם עבד-אל-נאצר, שבסוף 1954 הזמין אותו עבד-אל-נאצר לפגישה, ושלאחר מכן הופיע שליחו האישי של עבד-אל-נאצר בפאריס, והזמין אותו לפגישה פעם נוספת. מייד עם פירסום גילויים אלה, פירסם משה שרת הודעה מוחצת, בה אמר: „לא היה ולא נברא“, והאשים את העולם הזה בשקרנות. הציבור האמין, כמובן, למשה שרת — וחשב אותי למטרף ו/או לשקרן. ואמנם, הרעיון שהתקיים מגע כזה, או שהיו הזמנות כאלה, נראה אז פנטסטי לגמרי, לאור שטיפת-המוח השיטתית של השלטון. עכשיו מוכיח בן-גוריון עצמו שגילויינו היו נכונים — וכי הממשלה שיוקרה לציבור ערב מיבצע סיני במצבה נחשבה, כשם שעשה הנשיא ג'ונסון במלחמת ויאטנאם.

נאצר: המכוסים למטה

מ כל יוזמות השלום האלה, חשובה ביותר זו שהיתה בסוף 1954, כי היא מילאה תפקיד חשוב גם בשיחות אנדרסון. שרת מזכיר את נסיעת-התיווך של „חבר פרלמנט יהודי“ מבריטניה. הכוונה היא למוריס אורבך (שגם על שליחותו כתב העולם הזה פעמים רבות). באותה שעה היו גם מגעים נוספים. סיפרתי עליהם מפי המתווך העיקרי — ק. מ. פאניקאר, מי שהיה שגריר הודו בקאהיר, בימי-השיא של ירח-החלב נהרו-נאצר. דיווח תי עליהם באותו מאמר, אחרי ששוחחתי ארוכות עם פאניקאר עצמו: „עבד-אל-נאצר קיים מגע עם שרת, גינה לי השגריר, השניים יכלו להיפגש. היתה זאת הצעה מעשית מצד עבד-אל-נאצר, בסוף שנת 1954. אולם כשהועברה ההצעה לשרת, הוא סירב. הוא אמר שידיו כבולות, בגלל תליית שני היהודים שהורשעו כמרגלים למען ישראל“. פאניקאר לא הסתיר שדעתו היה זה תירוץ...“

מה מסתתר עתה מתוך הדו"ח של בן-גוריון על שיחות אנדרסון? שרת גילה, כאמור, לשליח האמריקאי שהיו לו מגעים רצופים עם עבד-אל-נאצר.

האיש

משה שרת בימי כהונתו כראש הממשלה, בתקופה בה אירעו המאורעות המתגלים במיסמכים אלה — פרשת „העסק הביש“, והמגעים עם גמאל עבד-אל-נאצר שבעיקבותיהם טען המנהיג המצרי שהישראלים רימו אותו. פנקמה על כך, ביצעה ישראל (ודעת עבד-אל-נאצר) את ההתקפה הרצחנית על עזה בסוף פברואר 1955, מבלי שמוצריים היתה מוכנה לכך. „הם תפסו אותי כשהמכנסים שלי למטה“, אמר המנהיג המצרי לאנדרסון.

כלומר: הישראלים היטעו אותו, ביצעו פעולת-נקמה מוחצת בניגוד להבטחתם, השפילו את כבודם של עבד-אל-נאצר ושל הצבא המצרי, ובכך גרמו למיפנה ההיסטורי של התקשרות מצריים עם ברית-המועצות.

נאצר: „אחי שרת“

כ אשר סיפר אנדרסון את הדבר לשרת, אחרי ביקור נוסף בקאהיר, יצא שרת מכיליו. תגובתו חושפת בצורה מדהימה את המנטליות של מנהיגי ישראל. תחילה טען שרת שבכלל לא היה קשר בין התקפתי-עזה ובין התלייות. הוא חזר על הגירסה הרשמית של התעמולה הישראלית, שהתקפתי-עזה בוצעה כפעולת-גומול על חזירת חוליות מצריים לדרום המדינה, (למרות שלא היתה כל עלייה בפעילות זו בימים שלפני הפעולה).

אולם כאשר חזר אנדרסון על גירסת המנהיג המצרי, שהישראלים „היטעו“ אותו, שינה פתאום שרת לפתע את גורסתו מן הקצה אל הקצה, וטען שזההיר את עבד-אל-נאצר מראש כפירוש מפני פעולת-נקמה, אם ייתלדו היהודים.

וכך נרשם בפרוטוקול השיחה: „שרת: אם מעשה עזה בא כאפתעה (לנאצר) — על מה הוא מתייסד? בפניית בכתב (לנאצר) היה איום שאם גוריהדין של מוות יוצא לפועל — זה יעורר תדהמה נועמת... איזה יסוד היה לו להניח שאנחנו לא נגיב?“

אנדרסון דיווח, שאמר לעבד-אל-נאצר שבן-גוריון לא הוחזר משדה-בוקר (אחרי תליית השניים, ולפני פעולת-עזה) כדי לפתוח באש. „אמרת... (ש)הובטח לי שבן-גוריון לא חזר לממשלה כדי ליצור תקריות.“

מוסיף השליח, בדברו אל שרת: „נאצר אמר לי, כי עניין עזה מצא אותו כש-מכנסיו למטה. אמרתי לו, שמיספר הקרבנות (של פעולת עזה) הדהים אותך (את שרת), שהיה אז עדיין להלכה ראש-הממשלה). לא הייתי ישר אילו לא אמרתי לך (לשרת), שעניין עזה הכאיב (למצרים). נאצר אמר, שההרעה הרצינית באמת החלה עד מאורע זה.“

„עד אז העם במצריים לא התעניין בפלסטיין.“

אני מדגיש את הפסוק האחרון, בתרגום מדויק מן המקור האנגלי, מפני שיש לו חשיבות עליונה. כי כאן התחילה ההירדררות ההיסטורית: עיסקת-הנשק הצ'כית, ראשית החדירה הסובייטית למרחב, התחלת הפעולות הרצחניות של הפידאיון ביוזמת מצריים, מעגל-הקסמים שלא נסתיים עד היום.

נסכם מה מגלה לנו חלק זה של מיסמכי בן-גוריון:

בסוף 1954 היה מגע הדוק בין המנהיג המצרי וראש ממשלת ישראל, עם היילופי איגרות ואפשרות של פגישה פנים-אל-פנים. (המתווך הבריטי היהודי, אורבך, גינה לאחר מכן כי עבד-אל-נאצר פתח את מוכי

שיחות עם ערבים בחו"ל — האשך הדו"ח של עורך „העולם הזה“ על פגישותיו

עבד אל-נאצר

הזמין את שרת

התא אורי אבירי

ב 11 יולי 1954 פגשתי את נאצר... (The text in this section is a detailed account of the author's meeting with Nasser, including the context of the peace talks and the author's observations on the Egyptian leadership's stance.)

הגילוי

במוד זה נפתח מאמר הגילויים של „העולם הזה“ 1115, מיום 11.2.59, בו חשף העיתון לראשונה את דבר המגעים הסודיים שחת-קימו בין שרת ועבד-אל-נאצר. התמונה מראה את שרת לוחץ את ידו מזכיר הליגה הערבית, עבד-אל-רחמן עזאם, ערב מלחמת העצמאות, שנת 1948.

במיוחד הוא מזכיר את היוזמה של סוף 1954, והוא קשר אותה בפירוש עם הנסיון להציל את שני היהודים שנדונו למוות (מרוזק ועמאר, קורבנות „עסק הביש“ של פרי-שת לבן). הם הורשעו בעוון הנחת פצצות במסודות אמריקאיים ובריטיים במצריים, לפי הוראות מת-יאביב, שהולידו את השאלה ההיסטורית „מי נתן את התוראה?“

נסיונו הנואש של שרת להציל את חיי השניים ראוי שבח. אולם מה שקרה לאחר מכן, מטיל צל כבד על מעשלת ישראל. היא נתגלתה כחסרת-אחריות. קלת-דעת וילדותית. וזהו הדבר:

עבד-אל-נאצר סיפר לאנדרסון כי הוא חושש מכך מגע עם מנהיגי ישראל, כי במגעים קודמים „היטעו“ אותו.

לדבריו, אמנם קיבל פנייה ישראלית, אחרי שנתגלה „עסק הביש“, ונתבקש לחוס על חיייהם של חברי רשת הריגול וההתבלה (שהיו כולם יהודים מצריים). מפעיל הרשת, קצין ישראלי שהתפרסם לאחר מכן בתואר „האדם השלישי“, נמלט בעוד מועד.)

אולם, טען עבד-אל-נאצר, הוא אמר בפירוש לשליחים, שבאו מטעם ישראל, שאין הוא יכול למנוע את המישה. הוא אמר, שישתדל להשפיע על השופטים להסתפק בפסק-דין רחום, אך לא הבטיח דבר. בעיקר לא הבטיח להעניק מצידו חנינה לנדונים למוות. (זה גם היה קשה, אחרי שלא העניק חנינה לראשי האחים המוסלמים, שנדונו למוות ונתלו בסיטונות, כמה ימים לפני כן.)

עבד-אל-נאצר האמין, לדבריו, כי עמדתו הובנה בירושלים. אולם כאשר נתלו שניים מן הנאשמים בינואר 1954 (האחרים נדונו לעונש-מוות ושוחזרו אחרי מלחמת ששת-הימים) העמיד משה שרת פנים. אילו הפר עבד-אל-נאצר התחייבות שלא יוצאו להורג.